

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

ટેક્સ અપીલ નંબર ૩૧૪/૨૦૦૨

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે. એસ. ઝવેરી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે. જે. ઠાકર

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાવારપત્રોના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની પરવાનગી આપવામાં આવે છે?	
૨.	રિપોર્ટ્સને સંદર્ભિત કરવાં કે નહિ?	
૩.	શું ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવાં ઇચ્છે છે?	
૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન કે તેનાં હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમ સબબ કોઈ મહત્વપૂર્ણ કાયદાકીય	

	પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	
પ.	દીવાની ન્યાયાધીશને પરિપત્રિત કરવું કે નહિ?	

=====

આસિસ્ટ. કમિ. ઓફ ઇનકમ ટેક્સ....અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

વીએક્સએલ ઇન્ડિયા લિમિટેડ....સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નંબર ૧ તરફે મિસ્ટર પ્રણવ જી. દેસાઈ, એડવોકેટ

સામાવાળા(ઓ) નંબર ૧ તરફે મિસ્ટર એસ. એન. સોપારકર સીનિયર

એડવોકેટ મિસીસ સ્વાતિ સોપારકર, એડવોકેટ સાથે

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે. એસ. ઝવેરી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે. જે. ઠાકર

તારીખ: ૦૩/૧૨/૨૦૧૪

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે. એસ. ઝવેરી)

૧. આયકર અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૨૬૦એ હેઠળની હાલની અપીલ આયકર અપીલીય ન્યાયિકરણ દ્વારા આઈટીએ નંબર ૫૬૮૪/અહદ/૧૯૯૪ અને ૫૯૫૭/અહદ/૧૯૯૪ માં પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૨૫.૦૨.૨૦૦૨ ના ચુકાદા અને હુકમ સામે દાખલ કરવામાં આવેલ છે જેના દ્વારા, બંને અપીલો અંશતઃ મંજૂર કરવામાં આવી હતી.

૨. ટૂંકમાં વિગતવાર હકીકતો એ છે કે કરદાતાએ તારીખ ૨૮.૧૨.૧૯૯૦ ના રોજ કુલ આવક રૂ. ૧,૮૦,૭૨,૩૮૦/- જાહેર કરતું મૂળ આવકનું પત્રક ફાઈલ કર્યું હતું. ત્યારબાદ, તારીખ ૩૦.૧૨.૧૯૯૧ ના રોજ કુલ આવક રૂ. ૧,૮૯,૨૨,૧૭૩/- જાહેર કરતું સુધારેલું આવકનું પત્રક ફાઈલ કરવામાં આવ્યું હતું. સદર પત્રકોની પ્રોસેસિંગ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૩(૧)(એ) હેઠળ કરવામાં આવી હતી અને કરદાતા પર નોટિસો ઇસ્યુ કરવામાં આવી હતી અને બજાવવામાં આવી હતી. આકારણી ચકાસણી હાથ ધરવામાં આવી હતી અને આખરે, આકારણી અધિકારીએ તારીખ ૩૦.૦૩.૧૯૯૩ ના રોજ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૩(૩) હેઠળ આકારણીનો હુકમ પસાર કર્યો હતો.

૩. આકારણી અધિકારીના હુકમથી નારાજ થઈને, સીએઆઈટી(એ) સમક્ષ અપીલ પસંદ કરવામાં આવી હતી. સીએઆઈટી(એ) એ તારીખ ૧૦.૧૦.૧૯૯૪ ના હુકમ દ્વારા અપીલ અંશતઃ મંજૂર કરી હતી. સીએઆઈટી(એ) ના હુકમ

વિરુદ્ધ, કરદાતા તેમજ રેવન્યુ બંનેએ અપીલીય ન્યાયિકરણ સમક્ષ અપીલો ફાઇલ કરી હતી. બંને પક્ષોને સાંભળ્યા પછી, અપીલીય ન્યાયિકરણ દ્વારા, વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ તારીખ ૨૫.૦૨.૨૦૦૨ દ્વારા બંને અપીલો અંશતઃ મંજૂર કરવામાં આવી હતી. અપીલીય ન્યાયિકરણના સદર હુકમ વિરુદ્ધ હાલની અપીલ પસંદ કરવામાં આવી છે.

૪. કાયદાના નીચે મુજબના સબસ્ટન્શિયલ પ્રશ્નો પર વિચારણા કરવા માટે તારીખ ૨૫.૦૨.૨૦૦૩ ના રોજ અપીલ ગ્રાહ્ય રાખવામાં આવી હતી;

"(૧) શું કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, ન્યાયિકરણ ભૂલ કરી છે અને શું ન્યાયિકરણ આયકર અધિનિયમની કલમ ૩૭(૪) હેઠળ ગેસ્ટ હાઉસના સંબંધમાં ભાડું, સમારકામ અને ઘસારો અને અન્ય ખર્ચના સંદર્ભમાં રૂ. ૮,૫૫,૭૧૬/- ની કપાત મંજૂર કરવામાં સાચું હતું?

(૨) શું કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, ન્યાયિકરણ કાયદાની દૃષ્ટિએ અને હકીકત પર એવું ઠરાવવામાં ભૂલ કરી છે કે ડિબેન્યર ઇસ્યુ કરવામાં કરવામાં આવેલો રૂ. ૪૪,૮૭,૩૦ 逕行 /- નો ખર્ચ મહેસૂલી ખર્ચ તરીકે મંજૂર કરી શકાય?"

૫. અમે બંને પક્ષોના વિદ્વાન કાઉન્સિલને સાંભળ્યા છે. જ્યાં સુધી પ્રશ્ન નંબર ૧ નો સંબંધ છે, સદર મુદ્દો બ્રિટાનિયા ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ વિરુદ્ધ કમિશનર ઓફ

ઈનકમ-ટેક્સ અને અન્ય, [૨૦૦૫] ૨૭૪ આઈટીઆર ૫૪૬ (એસસી) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય દ્વારા અગાઉથી જ નિષ્કર્ષિત થયેલ છે, જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે આયકર અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૩૦ અને ૩૨ માં "પરિસર અને ઇમારતો" અભિવ્યક્તિ અને કલમ ૩૭ ના સબ-સેક્શન્સ (૩), (૪) અને (૫) માં "ગેસ્ટ હાઉસના સ્વરૂપમાં રહેણાંક સગવડ સહિત કોઈ પણ સગવડ" અભિવ્યક્તિનું સમાન રીતે અર્થઘટન કરી શકાય છે, પરંતુ ગેસ્ટ હાઉસ તરીકેની ઇમારતના પ્રકારને વિશિષ્ટ રીતે દર્શાવીને કલમ ૩૭ ના હેતુ માટે એક તફાવત દાખલ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે. ધારાસભાનો હેતુ સ્પષ્ટ અને અસ્પષ્ટ છે: હેતુ ગેસ્ટ હાઉસના હેતુ માટે ઉપયોગમાં લેવાતા પરિસર/સગવડના ભાડા, સમારકામ અને જાળવણીના ખર્ચાઓને કલમ ૩૭ ના સબ-સેક્શન (૪) માં દર્શાવેલ પ્રકૃતિ મુજબ કપાતમાંથી બાકાત રાખવાનો હતો. જો ધારાસભાનો હેતુ ધંધા અથવા વ્યવસાયના હેતુ માટે ઉપયોગમાં લેવાતી તમામ પ્રકારની ઇમારતો/સગવડના સંદર્ભમાં કપાત મંજૂર કરવાનો હતો, તો ધારાસભાને કલમ ૩૭ ની જોગવાઈઓમાં સુધારો કરવાની જરૂર ન લાગી હોત જેથી કલમ ૩૭(૫) માં વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ ગેસ્ટ હાઉસ તરીકે ઉપયોગમાં લેવાતી ઇમારતો અને કલમ ૩૧ અને ૩૨ ની જોગવાઈઓ તે હેતુ માટે પૂરતી હોત તે વચ્ચે ચોક્કસ તફાવત કરી શકાય. ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં આપવામાં આવેલા સિદ્ધાંતને ધ્યાનમાં

લેતા, અમે પ્રશ્ન નંબર ૧ નો જવાબ રેવન્યુની તરફેણમાં અને કરદાતાની વિરુદ્ધમાં આપીએ છીએ.

પ.૧ રેવન્યુના વિદ્વાન કાઉન્સિલ ઉપર ઉદ્દેખિત કેસમાં પ્રતિપાદિત કાયદાના પ્રસ્તાવનો વિરોધ કરવાની સ્થિતિમાં નહોતા.

૬. જ્યાં સુધી પ્રશ્ન નંબર ૨ નો સંબંધ છે, સદર મુદ્દો તારીખ ૦૨.૦૭.૨૦૦૯ ના રોજ નિર્ણિત ટેક્સ અપીલ નંબર ૪૮૧/૧૯૯૯ અને ૪૮૨/૧૯૯૯ માં પસાર કરાયેલા આ કોર્ટના નિર્ણય દ્વારા પણ નિષ્કર્ષિત થયેલ છે. સદર નિર્ણયના પેરા ૭ થી ૯ માં કરવામાં આવેલા અવલોકનો સબસ્ટન્શિયલ છે અને તે નીચે મુજબ વંચાય છે;

"૭. અમે બંને પક્ષે ઉપસ્થિત વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સિલને વિગતવાર સાંભળ્યા છે. હકીકતો સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે કરદાતા કંપનીએ પ્રત્યેક રૂ. ૧૨૫/- ના કન્વર્ટિબલ ડિબેન્ચર્સ ઇસ્યુ કર્યા હતા જેમાંથી પ્રત્યેક રૂ. ૪૫/- આકારણી વર્ષ ૧૯૮૪-૮૫ દરમિયાન તારીખ ૧.૭.૧૯૮૩ ના રોજ ત્રણ શેરમાં રૂપાંતરિત થવાના હતા અને રૂ. ૧૯,૦૦,૯૨૫/- નો ખર્ચ થયો હતો. કરદાતાના જણાવ્યા મુજબ, થયેલો ખર્ચ કન્વર્ટિબલ ડિબેન્ચર્સ ઇસ્યુ કરવાના સંદર્ભમાં છે. હકીકતો વધુમાં સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે કન્વર્ટિબલ

ડિબેન્ચર્સનો મોટો હિસ્સો ઇક્વિટી શેરમાં રૂપાંતરિત થયો હતો, અને તેથી આકારણી કંપનીને લાંબાગાળાનો લાભ મળ્યો હતો. કંપની કાયદા હેઠળ ડિબેન્ચર એટલે એવો દસ્તાવેજ જે કાં તો દેવું ઊભું કરે છે અથવા સ્વીકારે છે. સંપૂર્ણ સુરક્ષિત અથવા અસુરક્ષિત ડિબેન્ચર્સનો ઉપયોગ કન્વર્ટિબલ ડિબેન્ચર્સ તરીકે પણ થાય છે જેમાં પાછળથી શેરમાં રૂપાંતરિત થવાનો વિકલ્પ હોય છે. શેર એ કંપનીની શેર મૂડીના ખાસ હિસ્સા પરનો અધિકાર છે. કન્વર્ટિબલ ડિબેન્ચર્સને ઇક્વિટી શેરમાં રૂપાંતરિત કરીને મૂડી એકઠી કરી શકાય છે. કન્વર્ટિબલ ડિબેન્ચર્સના ઇક્વિટી શેરમાં રૂપાંતરણ પર કરદાતા દ્વારા કરવામાં આવેલા ખર્ચને મૂડી ખર્ચ તરીકે ગણવો પડશે. સામાન્ય રીતે, કંપનીમાં બે પ્રકારની શેર મૂડી હોય છે; પ્રેફરન્શિયલ શેર મૂડી અને ઇક્વિટી શેર મૂડી. સામાન્ય રીતે, પ્રેફરન્સ મૂડીના વર્ણનમાં ન આવતી તમામ શેર મૂડી ઇક્વિટી મૂડી છે. ઇક્વિટી શેર મૂડી એ શેર મૂડીનો તે ભાગ છે જે કોઈ પણ નફાના કોઈ પણ અવશેષ પર અથવા કોઈ પણ અસ્કયામતોના કોઈ પણ અવશેષ પર સંપૂર્ણ અથવા આંશિક અધિકાર આપે છે જે અન્ય કોઈ પણ શેરહોલ્ડરોના ક્લેમ સંતોષ્યા પછી વિતરણ માટે બાકી રહે છે જેમનો તેમાં ભાગ લેવાનો અધિકાર મર્યાદિત છે. ઇક્વિટી શેરહોલ્ડરો કંપનીના માલિકો છે, જે તેના જોખમો, નફો અને નુકસાન વહેંચે છે અને કંપનીની કમાણી

અને અસ્કયામતો પર અવશેષ કલેમ ધરાવે છે અને અન્ય તમામ કલેમ પૂરા થયા પછી તેમને કંપનીના નફાનો તેમનો હિસ્સો ચૂકવવામાં આવે છે, અને કંપનીના લિક્વિડેશનની સ્થિતિમાં, તેના તમામ લેણદારોને ચૂકવણી કર્યા પછી કંપની પાસે જે કંઈ બચે છે તે તેઓ વહેંચે છે. તેઓ મર્યાદિત જવાબદારી ભોગવે છે એટલે કે માત્ર તેમના શેર-હોલ્ડિંગની હદ સુધીની જવાબદારી અને તેઓ માત્ર કંપનીની સભાઓમાં મત આપવા માટે હકદાર છે, આમ મેનેજમેન્ટને નિયંત્રિત કરે છે. જો કંપની સમૃદ્ધ થાય છે, તો ઇક્વિટી શેરહોલ્ડર જ સૌથી મોટો મેળવનાર છે. તેથી, અમારી મંતવ્યે, જ્યારે ડિબેન્યર્સ ઇક્વિટી શેરમાં રૂપાંતરિત થાય છે, ત્યારે આકારણી કંપનીને અગાઉથી જ લાંબાગાળાનો લાભ મળી ગયો છે અને ઇક્વિટી શેરના રૂપાંતરણ દ્વારા થયેલા ખર્ચને મૂડી ખર્ચ તરીકે ગણવો પડશે.

૮. સર્વોચ્ચ અદાલતે ઇન્ડિયા સિમેન્ટ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ સીઆઈટી, મદ્રાસ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં ઠરાવ્યું હતું કે મેળવેલી લોન એ લાંબાગાળાની પ્રકૃતિની અસ્કયામત કે લાભ નથી, પરંતુ શેર ઇસ્યુ કરીને મૂડી મેળવવી એ ડિબેન્યર્સ દ્વારા લોન મેળવવા કરતાં અલગ છે. ઉપરોક્ત સંદર્ભિત ચુકાદાને સર્વોચ્ચ અદાલતે બ્રુક બોન્ડ ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિરુદ્ધ સીઆઈટી (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં અનુસર્યો હતો

અને એવો વ્યુ લીધો હતો કે કંપનીની શેર મૂડી વધારવાના દષ્ટિકોણથી શેર ઇસ્ચુ કરવાના સંબંધમાં કંપની દ્વારા કરવામાં આવેલો ખર્ચ સીદો જ કંપનીના કેપિટલ બેઝના વિસ્તરણ સાથે સંબંધિત છે, અને તે મૂડી ખર્ચ છે, ભલે તે આકસ્મિક રીતે કંપનીના ધંધામાં અને નફો કમાવવામાં મદદ કરતો હોય.

૯. ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતા, કરદાતાના વિદ્વાન કાઉન્સિલ દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા નિર્ણયો કોઈ લાગુ પડતા નથી. કેસની હકીકતો સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે કન્વર્ટિબલ ડિબેન્ચરનો હિસ્સો ઇક્વિટી શેરમાં રૂપાંતરિત થયો હતો અને કરદાતા કંપનીને લાંબાગાળાના લાભો મળ્યા હતા અને તેથી, કન્વર્ટિબલ ડિબેન્ચર્સના ઇક્વિટી શેરમાં રૂપાંતરણ પર કરદાતા દ્વારા કરવામાં આવેલા ખર્ચને મૂડી ખર્ચ તરીકે ગણવો પડશે. એ નોંધી શકાય કે આકારણી સત્તાધિકારીએ માત્ર ખર્ચના કન્વર્ટિબલ હિસ્સા સંબંધિત મર્યાદા સુધી જ ખર્ચ અસ્વીકાર કર્યો હતો જે મૂડીનો ભાગ બનતો હતો. આથી આવકવેરા અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવેલી અસ્વીકૃતિ, જે કમિશનર (અપીલ્સ) દ્વારા પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી તેને કાયમ રાખવી પડશે. રેવન્યુ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલો કાયદાનો પ્રશ્ન, જો કે યોગ્ય રીતે ઘડવામાં આવ્યો નથી, તેનો જવાબ તદનુસાર નકારાત્મકમાં

રેવન્યુની તરફેણમાં અને કરદાતાની વિરુદ્ધમાં આપવામાં આવે છે.
પરિણામે, અપીલો મંજૂર કરવામાં આવે છે અને ન્યાયિકરણનો હુકમ
બાજુ પર મૂકવામાં આવે છે."

૬.૧ આ તબક્કે, વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સિલ મિસ્ટર સોપારકર દ્વારા અહેવાલ
આપવામાં આવ્યો છે કે આ કોર્ટના ઉપરોક્ત નિર્ણયને હજુ સુધી સર્વોચ્ચ
અદાલત સમક્ષ અપીલમાં લઈ જવામાં આવ્યો નથી. કેસની હકીકતોને ધ્યાનમાં
લેતા, અમે ઉપરોક્ત સંદર્ભિત નિર્ણયમાં આ કોર્ટની કો-ઓર્ડિનેટ બેંચ દ્વારા
લેવાયેલા વલણ સાથે સંમત છીએ અને તદનુસાર, અમે પ્રશ્ન નંબર ૨ નો જવાબ
કરદાતાની તરફેણમાં અને રેવન્યુની વિરુદ્ધમાં આપીએ છીએ.

૭. અમે ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાં લેવાયેલા વલણ સાથે સંમત છીએ, તેથી અમે આ
અપીલનો નિકાલ કરતી વખતે વિગતવાર કારણો આપતા નથી. પરિણામે,
અપીલનો તદનુસાર નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(કે. એસ. ઝવેરી, ન્યાયમૂર્તિ)

(કે. જે. ઠાકર, ન્યાયમૂર્તિ)

પ્રવીણ

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.